

לא מתים מזדה - תכנון צוואה

עו"ד יעל סגל מקליס

מה האפשרויות העומדות בפני?

· ירושה ע"פ דין: תתחלק הירושה בין היורשים ע"פ דין בהתאם לצורת החלוקה שקובע החוק. המחוקק נכנס לנעליו של מוריש סביר וקובע מי יהיו אלה שייהנו מהירושה

· צוואה: מסמך משפטי בו מורה אדם מה יעשה ברכושו לאחר מותו ובלבד שהצוואה תקיים את הדרישות הצורניות הקבועות בחוק.

· אם התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה + לביה"מ אין ספק בדבר כי הצוואה משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה, יקיימה ביה"מ גם אם נפל בה פגם.

צו ירושה וצו לקיום צוואה

- הצוואה מקבלת מעמד משפטי, רק לאחר פטירתו של אדם
- היא מחייבת הליך משפטי פורמלי - אשר במסגרתו מבקשים היורשים, או חלק מהם, מהרשם לענייני ירושה, לתת תוקף לצוואה
- רק כאשר ניתן צו המקיים את הצוואה היא מקבלת תוקף ומעמד משפטי מחייב
- רק לאחר קבלת צו לקיום ירושה או צוואה ניתן לחלק את רכושו של המצווה

ירושה על פי חוק הירושה

ירושה ע"פ חוק בנויה במדרוג יורשים על פי קרבת דם:

1. מדרגה ראשונה: בני זוג, ילדים וצאצאיהם (ילדים ונכדים).
2. מדרגה שנייה: הורים וצאצאיהם (הורים ואחים).
3. מדרגה שלישית: הורי הורים וצאצאיהם (סבים ודודים).
4. דרגה רביעית: המדינה.

- אם השאיר המוריש קרוב מדרגה ראשונה, אזי אין לקרובים מדרגות אחרות כל זכות ירושה וכו'.

ירושת בן זוג ע"פ חוק הירושה:

בן הזוג נוטל:

מיטלטלין (למעט אוספים ופרטי יוקרה להשקעה להבדיל משימוש).

מכונית נוסעים השייכת למשק הבית המשותף.

- אם יש ילדים – ירש בן הזוג 1/2 עיזבון.
- אם אין ילדים - ירש 2/3 מהעיזבון + דירה
- (אם נשוי יותר מ- 3 שנים וגרו בדירה כל פרק זמן).
- אם אין ילדים הוריו או אחיו ירשו את היתר

אז למה בכלל צריך צוואה?

- כשחוששים שאחד מהיורשים ירצה לממש את חלקו בנכס ויורש אחר יפונה מהנכס עקב כך
- הליכי גירושין
- ידועים בציבור
- כשחשוב להוריש למישהו ספציפי (לאחות שמתקשה כלכלית, לבן עם מחלת נפש וכו.).
- כשמורישים עסק
- כשרוצים שכל אחד מהיורשים יקבל נכס מסוים

מה הוא עיזבון ומה אינו כולל?

- עיזבון – שם כולל לכלל הנכסים, הכספים, הזכויות והחובות שנותרו לאדם לאחר מותו.

- ניתן לתבוע עזבון.

- כל עוד לא ניתן צו לקיום ירושה או צוואה, רכוש המצווה שייך לעיזבון ולא ליורשים

מה לא כולל עיזבון?

- קופת גמל, קופת פנסיה, נחלה, זכות לדיירות מוגנית

- זכויות הנובעות מקשר הנישואין

- כתובה

כללים בכתיבת צוואה

- ברורה, הגיונית, מפורטת
- לשון ציווי המגדירה לא רק מה לא, אלא בעיקר מה כן
- לרשום בפירוט את פרטי היורשים
- לפרט את הנכסים ולא לשכוח: "סעיף סל"
- להציב תנאים הגיוניים וחוקיים

על ארבע סוגי צוואות

1. צוואה בכתב יד

- צוואה שכתובה כולה בכתב ידו של המצווה, עליה לשאת תאריך וחתימת המצווה.
מרכיב חובה: שכולה תיכתב בכתב ידו של המצווה.

2. צוואה בעדים או צוואה בכתב

- חייבת להיות כתובה (בכתב יד או מודפסת), תאריך, חתימת המצווה בפני שני עדים + חתימת העדים.

מרכיב חובה בצוואה בעדים: הצוואה בכתב + בפני 2 עדים

על ארבע סוגי צוואות - המשך

3. צוואה בפני רשות

- צוואה זו יכול שתיעשה באמירת פה, אלא שיש שתאמר בפני רשות. אין דרישת חתימה, גמירות הדעת נבחנת ע"י הרשות.
- המוריש מתייצב ואומר את צוואתו, הרשות רושמת את הצוואה מקריאה את הצוואה המוכתבת.
- רשות: שופט, רשם בימ"ש, רשם לענייני ירושה, נוטריון.

מרכיב החובה בצוואת רשות: הצוואה נאמרה בפני הרשות או הוגשה

לרשות ע"י המצווה עצמו.

על ארבע סוגי צוואות - המשך

4. צוואת שכיב מרע (בע"פ) – צוואת 30 היום

- שכיב מרע או מי שרואה עצמו בנסיבות המצדיקות זאת מול פני המוות.
- המנוח צריך להאמין שהוא עומד אל מול פני המוות- והכל בנסיבות אובייקטיביות המצדיקות זאת.
- הצוואה בעל"פ תאמר בפני שני עדים השומעים את לשון המצווה, עדים כשירים ובגירים, ככל שניתן בסמוך - יערכו העדים זיכרון דברים של דברי המצווה, יציינו בו תאריך הצוואה ואת נסיבות עריכתה, יחתמו עליו ויפקידו ככל האפשר בסמוך כשניתן אצל הרשם לענייני ירושה.
- צוואה כזו בטלה כעבור חודש לאחר שחלפו הנסיבות שהצדיקו עשייתה.

צוואות הדדיות

• צוואה הדדית - יכולה להיות על מסמך אחד בחתימת שני בני הזוג, בה קובעים בני הזוג הוראות זהות שיחולו על שניהם בנוגע לחלוקת הרכוש לאחר פטירת כל אחד מהם.

צוואה מסוג זה הנערכת על ידי שני בני הזוג מובטחת מפני שינויים, החוק הגביל את האפשרות לשנותה באופן חד צדדי.

• בני זוג שערכו צוואות הדדיות רשאים לבטל את צוואותיהם, בין אם בחייהם ובין אם לאחר פטירת אחד מהם, בהתקיים אחד מאלה:

1. אם הביטול נעשה בעת ששני בני הזוג בחיים – המצווה המבקש לבטל את צוואתו ימסור הודעה בכתב על ביטול הצוואה למצווה השני. ברגע שנמסרה הודעה, בטלות הצוואות ההדדיות של שני המצווים.

2. אם הביטול נעשה לאחר מות אחד מבני הזוג ולפני שחולק העיזבון- בן הזוג שנותר בחיים יוותר על כל חלק בעיזבון שהיה אמור לקבל לפי הצוואה ההדדית של המצווה שמת.

3. אם הביטול נעשה לאחר מות אחד מבני הזוג ולאחר חלוקת העיזבון - בן הזוג שנותר בחיים ישיב את כל שירש לפי הצוואה ההדדית.

סוגי הורשה בצוואה ועוד

- ירש במקום יורש: אם יש חשש שמי מהיורשים שלכם ימות לפניכם ולא הספיק לקבל את הירושה, מצווים על הוראת יורש במקום יורש (במקום שהדוד ירש ילדיו ירשו)

ירש אחר יורש: היורש הספיק להנות מהירושה, אך נפטר בטרם עת ונשאר חלק מהירושה, יתרת הירושה תעבור ליורש שנקבע כי ירש אחריו

- שינוי צוואה או ביטולה נעשה או על ידי כתיבת צוואה חדשה
- החדשה מבטלת מעצמה כל צוואה קודמת, גם אם לא כתוב בה דבר על צוואה אחרת

- ובתנאי שהחדשה סותרת את הוראות הישנה. אם היא רק מוסיפה – הישנה אינה מתבטלת!
דרך אחרת לביטול צוואה: קריעתה (אם קיימים עותקים אחדים, צריך להשמיד את

(כולם)

כיצד ניתן לבטל צוואה

- הכלל המנחה: יש להעדיף תמיד את קיומה של הצוואה על ביטולה, כדי לקיים את רצונו של המצווה
- ביטולה של צוואה, כולה או חלקה, יוצר מצב שהעיזבון כולו או חלקו יחולק בין היורשים הקבועים בחוק ולא בין אלה שפורטו בצוואה.
- **פגם בכשירות המצווה**
ילד אינו כשיר לערוך צוואה.
אדם הלוקה בשכלו.
מי שאינו מבין את משמעות מעשיו. לכן, צוואה על ידי אדם שהיה נתון להשפעת תרופות שפגעו בצלילות דעתו בימיו האחרונים – ניתן לתקוף אותה ולבטלה.
- **פגם צורני בצוואה**
בעבר הלא רחוק חסר בצוואה כמו תאריך, היה מביא לפסילתה. בשנת 2004 תוקן החוק שמאפשר היום לקיים צוואה שנפל בה פגם צורני

כיצד ניתן לבטל צוואה?

פגם בהוראות הצוואה

- **צוואה המזכה את מי שלקח חלק בעריכתה**
- (לא ללכת לעורך דין שהבן המליץ לא לתת לאחיין להסיע אתכם, בעת חתימת הצוואה שאיש מהזוכים בה לא יהיה נוכח, להסביר לעורך הדין מה הרציונל העומד מאחורי הצוואה)
- **צוואה עם הוראה בלתי חוקית** (כמו צוואה של נכסים גנובים)
- ניתן להוריש עם תנאים. למשל: להוריש דירה ובתנאי שהיא לא תימכר לתקופה מסויימת
- קיימים תנאים מעוררי מחלוקת, שגם אותם בתי המשפט אישרו (קבלת העיזבון רק אם היורשים יעלו ארצה)
- אך לא נוגדת את תקנת הציבור (התניית ההורשה בשינוי דרסטי באורח החיים. כמו: חזרה בתשובה או גירושין)

תודה על ההקשבה

עו"ד יעל סגל מקליס

רח' אחד העם 9 תל אביב, טלפון: 03-7979999

אין האמור במצגת זו מהווה תחליף לייעוץ משפטי
כל הזכויות שמורות לעו"ד יעל סגל מקליס ואין להפיץ מצגת זו
או לעשות בה כל שימוש אלא בהרשאה